

[כ:] אמר שמואל יכילנא לתקוני לכולה גולה א"ל אבא אבוה דש-מלאי לשמואל ידע מר האי מיל-תא וכו' א"ל מדהא לא ידע מר איכא מילי אחרנייתא דלא ידע מר.

אבא אבוה דשמלאי שדיבר אל שמו-אל בהכנעה כתלמיד המדבר אל רבו וקרא לו בכל פעם "מר", מה ראה אבא אבוה דשמלאי לקרוא כמעט בנצחון: "מדהא לא ידע מר איכא מילי אחרניי-תא דלא ידע מר".

ואם לא ידע שמואל ירחינאה הא מילתא הרי זה אות שגם ענינים אחרים בקידוש החודש ובסוד העיבור נעלמו ממנו? —

לא נתכוון אבא אבוה דשמלאי אלא כדי להדק את הקשר שבין ארץ ישראל ובין הגולה, שקשרו הראשונים, כי חשש אבא אבוה דשמלאי פן באמת יתקן אותו חכם שנהירין ליה שבילי דרקיע כשבילי דנהרדעא ואז לא יהיו בני בבל זקוקים לחכמי ארץ ישראל וינתק הקשר ויותר, חשש שכבר חששו התנאים הראשונים לפניו ו"כשירד חנינא בן אחי רבי יהושע לגולה היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ שגרו אח-ריו שני תלמידי חכמים רבי יוסי בן כיפר ובן בנו של זכריה בן קבוטל כיון שראה אותם וכו' התחיל הוא מטמא והם מטהרים, הוא אוסר והם מתירים כו' אמרו לו מפני שאתה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ" 77.

גם אבא אבוה דשמלאי יגע ומצא נקודה חלשה-כהה באותו כוכב מזהיר ששמואל ירחינאה שמו, כדי להחליש את רצונו ולמנעו מלתקן תיקון "לכולה גולה", כדי שלא יגרום שמואל בתקנתו לעצמאות מוחלטה ליהודי בבל ללא קשר לארץ ישראל מולדתם.

ולא נתכוון אבא אבוה דשמלאי אלא שגם בעתיד תשאר ארץ ישראל המרכז לכל האומה שעיני יהודי הגולה תהיינה נשואות אליה.

ואגב, זולת התנגדותו של אבא אבוה דשמלאי מלתקן תיקון לגולה אין אנו מוצאים נתיב לפעולותיו בקרב יהודי בבל ולא זכר לחכמת תורתו וקנה לו מקום בתלמודנו בברייתא אחת שהזכיר לשמואל: "מחשבין את תולדתו גולד קודם חצות בידוע שלא נראה סמוך לשקיעת החמה" 78.

77 ברכות סג. 78 ראש השנה כב :

[מתוך : הש"ס גלילי - רוב הש"ס גלילי]

סא. ועוד נסתפקנו בשלש שמועות במס' ראש השנה א) שנאמרו מפי רבי זירא, האחת שצריך שיהיה לילה ויום מן החדש, והשניה נולד קודם חצות בידוע שנראה סמוך לשקיעת החמה, והשלישית עשרים וארבע שעי מכסי סיהרא. ונשאנו ונתנו בהם וטרחנו שבח ליוצרינו והגענו ליסוד הסוד והסתיים ביניהם כאשר פירשם הר"ר זרחיה, והיה יום ב בכ"א בתמוז, ולערב שאלתי אם יש לסמוך על הפירוש שפירש בהם רש"י או אם העיקר כאשר פירש הר"ר זרחיה זצ"ל ב). והשיבו: מה זה מהרת למצוא בניג), זרח בחושך אור לישירים ד).

סא. א) כי ע"ב. ב) ע' פירוש זו הסוגיא בס' המאור לרבינו זרחיה, מסגנון השאלה נראה שרבינו נטה לשיטת הרז"ה שבה פתח וחתם. ג) לה"כ בשאלת יצחק ליעקב, כאלו רבינו היצחקי הוא רש"י שואל לרבינו יעקב זה מה זה מהרת למצוא ולגטות בדעתך אחרי דברי הרז"ה בעוד שיש להשב עליהם כאשר השיב על כל דבריו בזה ר"י הישראלי בספרו יסוד עולם מאמר ד פ"ח וראה בס"ס אשל אברהם מהרה"ג ראי" גיימרק הי"ו לסדר נזיקין ח"ב (תל-אביב תשט"ו) ע' ש'. ד) יעוין בס' תוספות אהרן מהגר"א מפנינסק בחדושי ר"ה שם שהרחיב והעמיק בסוגיא זו והביא תשובת רבינו זו וביאר ע"פ אמרם במחשכים הושבני זה תלמודה של בבל (סנהדרין כ"ד) ולישרים אותיות "ירושלמי", ור"ל שיש לפרש סוגית הבבלי ע"פ דברי הירושלמי שם עיי"ש באריכות. ויתכן כי שתים זו שמענו, בחיבת זרח בחושך אור לישירים, נרמז הרבינו זרחיה ורש"י כעין שהבאתי לעיל סי' ג סוף הערה ה שמור תם וראה ישר, ור"ל אור הוא לישירים.

שאלות השולחן
מן השמים
לרבינו יעקב
למרו"ש
הבאית התוספת
-מכאן רוב הש"ס גלילי